

VIAȚA SĂCELEANĂ

Revistă cultural-informativă

Redacția și Adresă: Șos. Regele Ferdinand 800. Satulung-Brașov

Redăm din discursurile ținute cu ocazia desvelirii monumentului eroilor săceleni, interesantul, documentatul și substanțialul discurs al D-lui Dr. Gh. Moroianu, deputat și Rector al Academiei comerciale din Cluj.

**Domnule Subsecretar de Stat
Domnule General Comandant**

Onorată adunare.

Cu o vie emoție și cu adâncă pietate mă apropii de acest monument, ridicat grație inițiativei și străduinței, inimoase a preoților și învățătorilor săceleni, — spre a aduce în numele numeroșilor intelectuali din Săcele, răspândiți în toate unghiurile țării, omagiul nostru de admirație și de caldă recunoștință memoriei sacre a celor aproape trei sute de eroi ai acestor frumoase așezări românești, cari au luptat și murit vitejește pentru întregirea neamului nostru.

Românii săceleni, oameni liberi din adâncul veacurilor, mândri de libertățile lor și de tradițiile lor multiseculare, atașați cu putere la limba și credința strămoșilor — unii dintre ei citori de biserici și de mănăstiri, — purtându-și turmele, cirezile și hergheliile pe tot intinsul pământului românesc, și chiar dincolo de hotarele acestui pământ peste Dunăre și Nistru, până'n inima Turciei și Rusiei, prin Crimeia și Caucaz, ei nu cătăneau bucuros pentru împăratul lor de odinioară, iar cei bogați, aveau chiar prin lege privilegiul de a-și răscumpăra cu bani serviciul militar.

Dar în momentele mari și hotărâtoare ale istoriei noastre naționale, ei au fost totdeauna la înălțimea împrejurărilor și nu se dedeă îndărăt nici dela jertfa vieții lor, când era vorba de apărarea drepturilor noastre naționale și de asigurarea unui viitor mai fericit națiunii noastre.

La 1848 o mulțime de notabili din Săcelele noastre, al căror nume în parte este amintit în *Memorialul lui Șaguna* de Episco-

pul N. Popea, au alergat la adunarea națională de pe Câmpul Libertății dela Blaj, unde mai mulți dintre ei, fiind oameni știutori de carte, căci Satulungul nostru avea școală înainte de 1700, cu prestanță, chipeși, deștepți și reprezentativi, au fost aleși de acea istorică adunare de popor în cele două delegații trimise de Români la împăratul și la dieta Ardealului din Cluj, pentru a protesta contra Unirei forțate de unguri a Transilvaniei cu Ungaria. Tot atunci mai mulți tineri săceleni, studenți universitari, în-suflețiți de cea mai adâncă dragoște de neam și de pământul în care se odihnea cenușa moșilor și stramoșilor nostri, au luptat vitejește ca tribuni în armata revolu ționară a lui Avram Iancu și Axente Severu pentru libertatea națională a neamului nostru. Li amintesc și pe ei aici, căci dâșii sunt înaintașii pilduitori ai eroilor pe cari îi proslăvim astăzi.

Ei se chemau: Neagoe (mai târziu după ce s-a călugărit Nicolae) Popea, mâna dreaptă a metropolitului Șaguna și marele cărturar al Săcelelor, fost membru al Academiei Române, și vred-nic episcop al Caransebeșului, fratele său Radu Popea preotul nostru distins din Satulung, care făcuse și studii juridice și de care cei mai bătrâni ne-aducem bine aminte, apoi Constantin Se-căreanu, Nicolae Găitan juristul bine cunoscut, Vlad Perlea care făcuse medicina la Viena și Aprianu (Oprea) R. Moroianu — frate mai mare al părintelui meu — mort în Viena ca doctor în drept la 1855.

Dar mocanii săceleni au avut de mult intuiția unității noastre naționale, adevărat intuiția necesității unirii politice a Românilor de aici cu frații noștri buni de dincolo de Carpați, căci așa se explică faptul următor întâmplat la 1788 când Nicolae Voda Mavragheni Domnul Țării Românești a intrat cu oștirile sale în Țara Bârsei. Românii din cele șapte comune ale Săcelelor, au trimis atunci o delegație de șapte notabili dintre ei, între care erau și Ioniță Barbu, Gheorghe Deleanu și Bratu Coinac la comandantul Oștirei domnești din Vălenii de Munte, cerând prin el Domnito-rului Țării Românești ca să ia această parte a Ardealului, adevărat Țara Bârsei sub ocrotirea și oblăduirea sa, cu alte cuvinte s'o uniască cu Muntenia.

Natural că Vodă Mavrogheni era prea slab ca să înceapă război împotriva puternicului împărat al Austriei, pentru a aduce la îndeplinire această frumoasă dorință a Săcelenilor, dar înima lui a fost adânc înduișată de acest demers al strămoșilor noștri și într'o scrisoare frumoasă ce le-a trimis'o, i-a poftit să se așeze

cu turmele, cirezile și hergheliile lor ori unde vor voi în țara lui, jărgindu-le privilegiile, în această privință, și mai făcându-le tot felul de alte înlesniri.

Nicăiri Români noștri din Ardeal n'au fost mai adânc atașați tradițiilor noastre naționale și legii noastre strămoșești ca mocanii săceleni, căci acum 230 de ani când cu ruptura din sânul bisericii străbune ei au rezistat vitejește tuturor încercărilor de a-i converti, astfel că credința streină n'a cuprins pe nimeni dintre ei.

Pe de altă parte iarăși, nici o altă așezare românească din Ardeal, nu a dat un contingent proporțional așa de mare de Români, cari prin energia lor, prin munca lor stăruitoare, prin înțelegința lor vie și prin inițiativele lor practice, să fi contribuit așa de mult la dezvoltarea economică, culturală și națională a neamului nostru, cum au dat aceste stravechi așezări din cel mai frumos colț al Țării Bârsei și al Ardealului, cari sunt Săcelele noastre.

Din cauza vitregiei timpurilor și a dușmănoasei stăpâniri streine sub cari au trăit ai noștri până la generația aceasta a uni-rei, noi nu ne-am putut desvolta, cum am fi vrut și cum am fi meritat după însușirile noastre, cu toate că eram oameni liberi și proprietari de veacuri ai pământurilor pe care locuiam și pe care din cauza ocupațiunilor noastre cu păstoritul în țara veche, le lucram mai mult cu ajutorul conlocuitorilor noștri ciangăi în a căror mână a căzut cu timpul acest pământ dintr'o mare lipsă de prevedere a înaintașilor noștri. De aceea Săcelenii încă înainte de asta cu vr'o sută cincizeci de ani începând, au trecut cu sutele munții, stabilindu-se definitiv la frații din țara veche, care totdeauna a fost larg deschisă — ca și inima lor — la toți ai noștri de pe aceste meleaguri, și unde ei au întemeiat numeroase gospodării agricole vaste și înfloritoare și puternice crescătorii de vite de rasă mari și mărunte, din cari trimeteau în fiecare an zeci de mii de capete la târgurile din Ardeal și Ungaria, iar caii lor frumoși chiar până'n Austria și Germania.

Alți mulți din Români Săceleni trecuți dincolo, au muncit cu spor și cu pricepere pe teren comercial, întemeind în diverse centre ale Țării Românești puternice case de comerț, cari au contribuit la întărirea vieții economice și naționale românești, împiedcând pretutindeni, unde acești harnici frați ai noștri s'au așezat, o invazie mai mare a elementelor de rase streine, cum s'a întâmp-lat aceasta mai în toate orașele și târgurile Moldovei, unde mo-

canii noștri și alți mărgineni ardeleni, n'au putut pătrunde în număr mai mare.

Dar Dobrogea după cuprinderea ei dela Turcia, cine oare a romanizat-o în bună parte, și cine a civilizat-o, și încă cu ce mari jertfe și efortări dacă nu tot mocanii săceleni?

A venit vremea cred, frați săceleni, ca să căutăm o formă în care să concentrăm și păstrăm trecutul Săcelelor noastre, atât de interesant și de bogat în amintiri mult cuprinzătoare, înfățișându-l generațiilor viitoare cu munca intensă a moșilor și strămoșilor, cu obiceiurile, cu moravurile, cu costumele și cu tot ce au prestat ei în sânul neamului românesc pe terenul cultural, economic și național. Icoana trecutului nostru cu amintirile lui, cele mai scumpe, trebuie negreșit păstrată ca o pildă vie de hărnicia și de calitățile sufletești și intelectuale și chiar cu defectele, caracteristice ale acestui popor de o rosbusteță atât de puțin comună. Forma cea mai potrivită în care acest trecut al nostru cu tot ce are el mai prețios și mai duios pentru noi, ar putea fi, după a mea părere, un muzeu regional în care vremile trăite de strămoși să ni se înfățișeze în chipuri și icoane de care ne vom minuna noi înșine, când vom vedea ce mare putere de viață, de inițiativă și de creație a fost odinioară p'aici.

În acest muzeu regional, așa cum îl văd eu, va trebui să fie o serie de galerii în care să defileze moșii și strămoșii cu chipurile, viața, moravurile și isprăvile lor, precum și toți cei răsarți din generațiile care le-au urmat, cu meritele lor mai modeste sau mai reliefate cu cari au contribuit la ridicarea și întărirea acestui neam românesc.

Vom avea deci în acel muzeu regional o galerie a marilor noștri oieri sau economi de vite, cum își ziceau ei din timpurile cele mai depărtate, cu viața lor patriarhală, cu stâna, cu strungă și cu tot ce a constituit particularitățile vieții lor patriarhale de păstori. Apoi o galerie a marilor agricultori, — în prima jumătate a secolului trecut și mai târziu, mulți dintre Săcelenii noștri țineau arendă dela marii proprietari și dela mănăstirile din Țara Veche zece de mii de pogoane de pământ, — apoi o galerie a marilor negustori, din cari mulți au ilustrat comerțul Țării Românești, o galerie a cărturarilor, una a preoților, a arhierilor și a stăriților și stărițelor de mănăstiri ieșiți din sânul nostru, căci Săcelele noastre au dat numeroși reprezentanți d'ai lor în toate aceste categorii sociale.

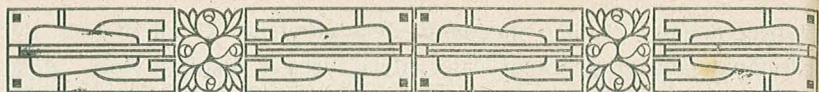
Bine înțeles din acel muzeu, — pe care în optimismul meu îl văd realizându-se, va trebui să fie și o galerie specială a

industriei noastre casnice începând dela pieptenii și piepteneii de scărmanat lâna și de făcut caier, dela furca și fusul de tors, dela druga și roata de îndrugat, dela urzitoarea și dela războaiele de țesut sărici, țoluri, pături, scoarțe, dimii și fel de fel de alte stofe originale de lână, de bumbac de in și de cânepă, până la acelea ale minunatelor ștergare sau marama de borangic de finețea unei pânze de păianjen ale Purcărențelor noastre, apoi o galerie a costumelor noastre naționale bărbătești și femeiești, în care vom vedea între atâtea lucruri originale și caracteristice acestui ținut, faimoasa țivilichie, care nu era altceva decât o haină pe care o purtau Împărăteșele din Bizanț și care prindea așa de bine pe mamele și bunicile noastre.

Unul din ai noștri d'aici va pune într'un viitor apropiat piatra de temelie a acestui muzeu regional, pentru desăvârșirea căruia frații noștri Săceleni, mai ales acei mai înstăriți din Țara Veche, vor da și ei, nu mă indoiesc, o mână de ajutor, dacă vor avea înțelegere pentru un asemenea lucru de obștească însemnatate, spre a realiza în chipul acesta o operă culturală și națională, a cărei cea mai prețioasă galerie va trebui să fie tocmai aceea a eroilor noștri din marele război de eliberare, a căror memorie o sărbătorim astăzi într'o atmosferă de rară înălțare sufletească și unde să fie înfățișați cu chipul lor, și cu o scurtă notiță asupra vieții lor, toți acei scumpi copii ai Săcelelor noastre, cari și-au dat tot ce-au avut mai sfânt pentru întregirea neamului lor: și au dat viața. Iar bronzul acesta, care simbolizează acest mare sacrificiu al lor, să fie loc de piosă închinare și de reculegere sufletească pentru toate generațiile viitoare de Români, cari se vor perinda prin aceste locuri.

Sfârșesc ca și distinșii mei antevorbitori cu urările cele mai călduroase pentru Acc'a care în toate împrejurările solemne trebuie să fie prezent în sufletele și inimile noastre. Trăiască pentru binele neamului și mărirea țării Majestatea Sa iubitul nostru Rege Carol al II-lea întru mulți ani.

Inchinare

(Eroilor căzuți pentru întregirea neamului)

Acesta e pământul făgăduinței sfinte
 Legat cu veșnicia prin lanțul de morminte,
 Acesta e pământul visat al împlinirii,
 Ce pe-ale nopții stele își numere martirii,
 Acesta e pământul dreptății înviate,
 Unit cu libertatea prin sânge scump de frate,
 Acesta e pământul eternei noastre glorii,
 Ce-și leagănă, ca mama, la sânu-i luptătorii,
 Acesta e pământul din care sfântul soare
 Își împrumută mama, de viață purtătoare.
 Coboare noaptea neagră pe sufletul barbar
 Ce nu-și înalță-ntrânsul evlaviei altar,
 Și mută fie gura, ce astăzi nu se 'nchină
 Țărânei plămădite din lacrimi și lumină!...

A fost așa, că jertfa prin veacuri vorbitoare
 A smuls o rază caldă din flacăra de soare,
 Și împărtășind-o blândă străvechiului pământ,
 Cuprinsul țării noastre-l umplu de duhul sfânt.
 Și frunțile umbrite semețe se 'nălțară,
 Și ochii plânși sorbiră seninul cer de vară,
 Și brațele de solii pierzării 'ncătușate
 Schimbară curcubeul în steag de libertate,
 Izvoarele, cu lacrimi de sfântă bucurie
 Brăzdară chipul țării lovite cu urgie,
 Și piscurile 'n slavă și-au avântat vulturii,
 Ca să vestească 'n lume înghenuncherea urii
 Și doina, doina noastră, statoinică 'n credință,
 Și-a tremurat chemarea în marș de biruință.

Și a fost așa, că iadul, când a văzut elanul,
 Din patru părți de lume deprinse uraganul,
 Din mii de guri să sufle văpăi omoritoare
 Și grindină de schije pe plaiuri să coboare,
 Cu aripi oțelite văzduhul să-l despice
 Și flacăra peirei la ceruri s'o ridice,
 Să scurme 'n măruntae
 Cu hohot crunt pământul.
 Nădejdei înflorite să i sape larg mormântul
 Altarele de jertfă în praf să le dărâme,
 Catapetasma lumii s'o năruie 'n fărâme,
 Să 'nalțe 'n nouri negri cenușa 'nfierbântată,
 Cu râuri lungi de sânge hotarul să-l străbată,
 Să samene pustiul și jalea șiurgia,
 Dar nopții și înjosirei să-i tindă iar domnia,
 Când ne pătrunse moartea cu recele-i fior,
 Voi ați ieșit în cale-i cu braț răzbunător,
 Copii fără de nume ai brazdei hrănitoare,
 Voi, cei bătuți de vifor și mângăiați de soare,
 Copii scăldați în lacrimi, de visuri legănați,
 Ai freamătului tânăr și-ai codrilor fârtați,
 Și ochii v'au fost fulger ce fulgerul înfrânge
 Și-ai vostru piept zăgazul potopului de sânge,
 Cuvântul v'a fost tunet și trăsnet lovitura,
 Luminile credinței v'au poleit armura,
 Ordiile Satanei în fața voastră cad,
 Și strigătul peirei ridică groază în iad,
 Căci, Criști ai vieții nouă, în slavă înveliți,
 V'ați coborât năvalnici, ca iadul să-l zdrobiți,

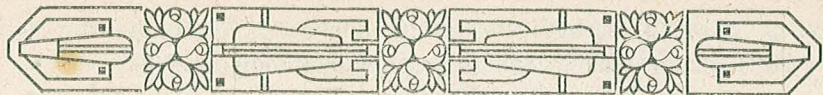
O, nu sunt morți aceia
 Ce 'n tainiți de mormânt
 Cu moartea lor păcatul și moartea au înfrânt,
 Când soarele se lasă în val de mare albastră,
 El nu s'a stins: Veghează
 Peste odihna noastră.
 Nu lacrimi aducem eroilor prinos,
 Ci binecuvântarea din suflet credincios.

Mărită fie clipa în care v'ați născut
 Și raza ce unește cu ceru-al vostru lut,

Mărit să fie gândul ce 'n luptă v'a pornit
 Și cupa suferinței, ce v'a 'ndumnezeit.
 Mărire țărnei care suspinul vă păstrează
 Și stropii cei din urmă din inima vitează,
 Măriți să fie zorii ce 'n slavă vă 'nvesmântă
 Și freamătul pădurei ce 'n vers duios vă cântă.
 Mărire vouă, celor ce-ați spulberat osânda
 Și v'ați oprit sub cruce,
 Ca să 'nsemnați izbânda,
 Cari ați tăiat prin noapte triumfului cărare
 Și ne-ați aprins pe ceruri ai libertății soare!
 Nu lacrimi, flori v'aducem și tinere vlăstări,
 Cântarea de mărire pătrundă 'n larg de zări,
 Cntremură văzduhul chemarea ei sonoră,
 Să smulgă dimineții fășii de auroră,
 Să 'mpodobească veșnic cu vâlul ei prea sfânt
 Intrarea triumfală, ce orbii-i zic mormânt.
 Noi v'auzim îndemnul din cântul primăverei,
 Din zorii dalbi de ziuă, din murmurele serii,
 Ne 'ntindeți plină cupa de har și viață nouă
 Ca s'o sorbim cu sete: In veci mărire vouă!

I. U. Soricu

Săcelele în trecutul apropiat, astăzi și în viitor*

de Dr. Victor Jinga

— Urmare —

Așa ne spune aparența, dacă n'am căuta să pătrundem rostul adânc al vieții și ocupații mocanului ca apoi să afirmăm că anumite însușiri ale lui nu sunt decât urmări firești ale unei faze din felul său de viață; legile firii nu au ocolit pe mocan ci au înrâurit adânc asupra lui ca și asupra altora. Să mă lămuresc.

Mocanul era cioban sau să-i zic mai bine târlaș. Se așeza cu oile acolo unde vremea îi permitea și unde locul îi părea mai întins. El nu căuta apropierea ci depărtarea de alții; mulțumit era atunci când oile lui puteau paște pe pârlaoage cât mai întinse fără a se'ntâlni cu ale altuia. Târhatul fiecărui când îl priponea în jgheburile și pe munchile cele mai siuguratice. După pășune pleca ori-unde, trecea hotare de țări și gârle late cu poduri sau cu turma'n tren pleca dela munți la câmpii și'napoi. Zgârcit din fire, acolo unde poposea arânda loc strimt în nădejdea pășunatului de haram cum se zice. Pentru suta de pogoane, cât o plătea păștea un ținut. Ceairurile ierboase și miriștile înverzite atrăgeau cârdurile mocanilor și aci pe locul niciunuia din ei vrajba încolțea. Oaia trebuia adusă sătulă în târlă și ciobanul harnic știa asta și în timp mai scurt și mai bine nu o putea sătura decât cât mai departe de târlă, în locuri cunoscute cu ierburi bune. Aceleași locuri erau dorite de mulți și se grămădeau și alte cârduri și sfada între ciobani începea, sfârșind uneori cu bătae. Stăpânii ca urmare se dușmăneau și ei și această dușmănie o aduceau acasă în sat. De aci lipsa de încredere a unuia într'altul.

Să dea naștere vre-unei organizații în sate de interes obștesc

*) Articolul de față a fost publicat în 1925, în Gazeta Transilvaniei, Brașov și cum articolul se indentifică scopului urmărit de revistă, îl reproducem ca fiind ceva interesant și nou pentru Săcelele noastre.

nu se gândeau, bărbații stau puțin timp acasă, rebințele lor cât și ale femeilor erau mărginite și erau mulțumiți de felul cum și-le satisfăceau. Târlele fiind departe una de alta nu se puteau întemeia, ca în alte țări tovarășii pentru prelucrarea în comun a laptelui și pentru procurarea în comun a celor trebuincioase viteilor; de altfel asemenea preocupări cooperatiste n'au avut nicicând mocanii săceleni.

Stoboarele cât mai înalte și mai bine înfundate, porțile uneori uriașe și mereu închise, voe bună nu prea multă, claca n'a prins, horă ca'n alte sate românești nu se făceau; mocanii pela cârciumi nu se prea aduna, sfat obștesc nu țineau, petreceri numai nunțile și tradiționala Sintilie. Mersul școalei și al biserici e hotărât de puțini, de cei mai statornici în sat.

Popor muncitor, cumpătat și religios, mocanii săceleni au cultul ierarhiei în avere, că, zic ei, omul se'nstărește muncind și averea e păstrată și chivernisită numai de oamenii cu apucături bune; înstăririle pe căi strâmbe sunt biciuite de indiferență și lipsa de vază.

Săceleanul are curajul sforțărilor mari și muncește pe tăcute la succese netrâmbitate. Spirit critic acut, desprindă în grabă trăsăturile esențiale ale celor pe cari și i apropie; o deviere cât de mică din drumul bunului simț ori o abatere dela proceduri stabilite de o lungă tradiție pot strica alcătuirii și proiecte însemnate, bunăoară contractarea unei căsătorii, legături de tovarășii și altele. Românul săcelean sensibil la ceea ce se vorbește despre el sau la cele ce i-se spun în față, păstrează aversiune ani de-a rândul fără o revizuire a cauzelor ce au determinat-o; nu arareori lipsa raporturilor intime între familii e cauzată de relele relații ce au fost între familii pe vremea pătaților sau bunicilor. Dela afecțiune la aversiune drumul e totdeauna mai scurt și mai neted.

Imbrăcămintea apasă mult în aprecierile ce-și fac despre alții; săracul prea spilcuit e ironizat, pricopsitului rău îmbrăcat nu-i dă toată cinstea.

Foloasele culturii sunt mult apreciate, visul tuturor mamelor e de a și da copii la carte; analfabeți sunt prea puțini, printre bătrâni. Și înțelegerea rostului școlii e veche, Iată ce ne spune despre aceasta „Gazeta Transilvaniei“ din 30 Ian. 1850:

„Mocanii de vite, atât mai înainte cât și mai vârtos acum, dau întâi copii la școală, unde învață a citi și a scrie, după aceea îl trimit la oi ca ciobani, unde au să petreacă 4, 5, ba și mai mulți ani... Satele economilor de vite, atât întru tot cât și sin-

gurele case, sînt mai mult de piatră, frumoase și curate și nu stau îndărătul caselor săsești... Aceasta arată că economii de vite, nu numai că nu sunt semiiobagi și sălbateci, ci din contră că au un mai mare grad de cultură, decât mulți alții. Apoi nu e nici rar nici de mirare lucru a auzi câte un păcurar vorbind pe lângă limbile patriei și limba lui Cicerone“.

Cumpătați în trai, economi în chivernisirea averilor, mocanii săceleni au înțeles însă însemnătatea faptelor de folos obștesc, contribuind cu punga la ridicarea bisericilor și școlilor săcelenești, clădiri impunătoare, mândrie a celor de azi și motiv de adîncă recunoștință celor cu peste o sută de ani în urmă. Bisericile bogate simbol al credinței creștinești, cinstesc amintirea moșilor și strămoșilor noștri, luptători dârzi în viață și prețuitori luminați ai creșterii morale și intelectuale. Ei au opus împilătorilor tăria dâră a legii strămoșești și flacăra vie a culturii naționale.

În preajma acestor monumente ale vredniciei strămoșești, împrejmuite în ziduri de cetăți medievale, mintea trecătorului de astăzi ascultă șoapta desprinsă din josul crucilor de piatră adîncite în lutul curților bisericești, șoapta resfirată în frunzele copacilor dela căpățîie, glas sfînt al celor de demult, glas de ndemnare, de mbărbătore în căile încălcite ale zilelor de azi în cari ispita ține calea celor șovăitori și întunerecul rățăcește pasul celor nedumeriți.

Săcelenii au sprijinit și în făptuirea ideilor bune din alte părți românești. Ca modestă dovadă ne poate servi bunăoară scrisul pe două coloane din primul articol al „Gazetei Transilvaniei“ din 4 Febr. 1840 care spune :

„Căldura cu care s'au arătat și până acum mai mulți pentru punerea în lucrare a planului archieresc este îmbucurătoare destul. Pildă mai proaspătă avem în trei economi de oi din Satulung: Micolae Pană, Radu Manole și Zaharia Pîrvu, cari, însuflețiți de a vedea seminarul din Sibiu cît mai curînd deschis tinerimei de credință răsăriteană, spre acest sfârșit dădură în mîna preasfințitului episcop părinte două sute galbeni împărătești. Frumos dar și frumoasă râvnă creștinească aceasta. Cериul să binecuvinte ostenele acestor oameni, precum au binecuvîntat odinioară făina și untul de lemn al văduvei!“

În nordul Dobrogii, credința și banul mocanilor săceleni, întemeiară în desișul pădurilor de fag, frumoasa mănăstire Cocos; fără'ndoială că se vor fi făcut și altă danii însemnate cari scapă însă cunosiinții noastre.

Însușirea de noi ocupații, ca agricultura și negoțul, a frînt

pe Săceleni în două mari categorii: Săcelenii de origine cari au emigrat definitiv în orașele și câmpiile Vechiului Regat și acei cari locuiesc încă cele șapte sate ale Săcelelor. Cercetarea de față are în vedere numai pe cei din urmă.

Pe temeiul însușirilor morale și economice dovedite în trecut, din cercetarea stării de azi, trebuie clădit și arătat drumul drept pentru viitor Românilor acestor sate, a căror stare economică trece azi printr-o grea criză care merită o atenție deosebită și o soluționare grabnică spre folosul economiei rurale în special și a celei naționale în general.

Românii Săceleni au fost cotoropiți — în înțelesul cel mai grav al acestui cuvânt — de Unguri, sprijiniți sub diferite forme de vechiul regim. Pe atunci, câmpiile Munteniei și Dobrogei, în faza economiei rurale patriarhale, ofereau întinse locuri de pășunat și arat acestor desmoșteniți al soartei. Sufletește ei rămăneau legați de satele lor prin familiile rămase acasă și de aci felul de viață specific mărginenilor: bărbații „în țară“ și a sate, „dincolo“, femeile.

Regimul românesc n'a îmbunătățit cu nimic starea materială a Românilor Săceleni de acasă și exproprierea a lovit adânc principala lor îndeletnicire din Vechiul Regat.

Dar ar fi greșit lucru a atribui toată vina ruinei mocanilor numai guvernului ungar, ci o bună parte din ea cade și în sarcina lor. Dacă ei, în loc de desbinări și veleități de aristocrație, ar fi ținut cu toții la olaltă și atacurilor ungurești ar fi opus o energie și protestare colectivă, multe din greșeli s'ar fi putu paraliza și pierderile lor ar fi fost mai mici. — Ei au fost aproape totdeauna mai mult negustori decât țărani, deci oameni cu oare-care cultură și știință de carte, cu noțiuni de comerț și de polițe, negustori, angroșiști și comisionari. Că au eșit dintre ei și mulți negustori angroșiști și exportatori de cereale. Și tocmai la ei ar fi fost mai necesară unirea și poate mai ușor de realizat decât la ori care alții, când extinderea agriculturii și scumpirea pământului a făcut aproape imposibilă viața lor veche nomadă, și peregrinațiunile fără spese dela baltă la câmp și munte au devenit cu totul imposibile și se împuneau îmbunătățiri esențiale în modul lor de câștig și de producțiune. Voci destul de autorizate le-au atras atențiunea asupra reformelor de introdus. Românii trebuiau să întemeieze societăți și organizații economice formidabile, cu cari să se impună respect guvernelor pentru foloasele imense ce aduc țării: cu bănci și societăți de ajutor reciproc, să întrețină

pe cheltuiata lor comună tamaslâcuri model de reproducători de rasă — armăsari, tauri, berbeci de valoare — să întrețină exploatațiuni model, școale speciale de industria laptelui și lăptării mari sociale și pe acțiuni, să aranjeze expoziții și concursuri de vite de reproducție și de produsele turmelor lor, acordând premii de încurajare. Apoi să posedă case comune de export cu agenți și comisionari în toate porturile mari ale Europei pentru desfacerea produselor lor și de a căuta noi debușuri.

Numărul mare de vite ce-l posedau le ar fi permis o asemenea struciură economică. Iată ce spune Raportul Camerei de Comerț și Industrie din Brașov pe anii 1878—79:

„Abia sunt douăzeci și cinci de ani de când turmele mocanilor noștri ce se aflau înăuntrul țărilor dela Dunărea de jos numărau $1\frac{1}{2}$ milioane de capete. Dar după însemnările trecute în registrele dela vămile austro-ungare sunt și astăzi notate mai mult de 530.000 capete, sumă rotundă, care cu cele 50.000 capete înscrise la vama dela pasul Vulcan, fac în total 580.000 capete“.

Sunt multe avantajii legate de creșterea animalelor, arantajii cari au determinat și țările cele mai industriale cum este Germania, să o introducă pretutindeni. Dar consecința cea mai de valoare este aceea că prin creșterea animalelor populația rurală devine mai instărită și de aci decurge un progres economic și social în organismul națiunii. Țăranul crescător de animale este socialmente un element superior țăranului agricultor. Și din acest punct de vedere răspândirea și încurajarea industriei animale devine o datorie de înalt ordin patriotic.

Trebue să recunoaștem că Vechiul regat a vrut să facă creștere de animale, dar era în mare parte împiedecat să o facă. S'au înființat târguri mari la Severin și Constanța, abătorii de frontieră, etc., numai pentru a stimula creșterea animalelor, dar toate se loveau de bariera hotărâtă pe care o ridicase în față politica vamală soviniștă germano-austro-ungară. Puterile centrale, din momentul ce au înțeles că creșterea animalelor este un gen de exploatare superior agriculturii exclusive, au recurs la regimul vamal protecționist și au prohibit ori ce import de vite din România și Rusia, ba chiar au interzis și tranzitul spre alte țări apusene. Astfel, lipsiți de debușeu pentru vite, am devenit de nevoie țară cerealistă exclusivă și, pe când Vechiul Regat se mândrea cu ace epitet de „eminamente agricolă“ conducătorii dela Berlin și Viena își frecau mâinile de bucurie că au reușit să-și cruțe un „grâнар“ sigur, pentru ca ei să nu mai fie obligați a cultiva pâine, ci să treacă în cultura, mai rentabilă, a animalelor.

Astăzi însă situația României este cu totul alta. În afară de dispariția acelei nenorocite Cătiere austro-ungară-germane, situația pe care o crează actuala structură a Statului Român mai este caracterizată prin înglobarea la organismul lui a unor regiuni crescătoare de animale, cum e Transilvania, Bucovina și chiar Basarabia, precum și printr'un nou regim funciar rural mai normal, în care formă cea mai adaptabilă pentru punerea în valoare adevărată și totală a bogăției solului este, în primul rând, creșterea vitelor, după cum afirmă toți specialiștii cari poartă grija și răspunderea stării noastre economice. La toate acestea se adaugă și marea putere de absorbțiune a Europei pentru carne, căci statisticile ne arată că pretutindeni, paralel cu progresul general și cu chemarea maselor la o viață mai bună, consumația cărnii crește din an în an.

Creșterea animalelor trebuie încurajată din două direcții: pe de-o parte ajutând producția la însăși originea ei, prin mijloace de înmulțire și îmbunătățire a animalelor și de pe altă parte absorbinduri cu putere rezultatele prin deschiderea drumului nestânjenit la export.

Parlamentul a votat în primăvara acestui an o lege pentru deschiderea unui credit de trezorerie de 100.000.000 Lei, pe cari Direcția generală zootehnică din Ministerul Agriculturii trebuia să-i dea cu împrumut fără dobândă, pentru cumpărarea animalelor de pășilă. Cum s'e repartizat acest fond nu știu.

Cum s'au prezentat mocanii săceleni în fața marei prefaceri a regimului funciar, ei, a căror principală ocupație a fost și e creșterea oilor?

Pentru a doua oară, împrăștiati și nesolidari, ei nu au luat nici o atitudine. Reforma agrară n'a ținut seamă de nevoile acestor vechi crescători de vite și a lovit prin acesta una din importante clase economice naționale. Legiutorul avea datorie să determine, în regiunile mai puțin populate ale țării, o concentrare a crescătorilor de oi, nomazi pe câmpiile dela Dunăre și Mare, cari nu posedau pământ propriu, atât în vechiul regat cât și aici, în Transilvania. Și în aceste regiuni de concentrare, trebuia se îndrumeze economia de vite pe căile bătute de economii de vite din apusul și nord-vestul Europei, intervenind principiul cooperativ atât în producție cât și în desfacere. A fost nesocotită și despoiată de un drept viguroasă clasă a pionierilor economici români din provincia dela Mare și din ținutul răsăritean al Munteniei. Și e regretabil că nu s'a ridicat în apărarea dreptului la viață a mocanilor nici-un glas hotărât și autorizat, din rândul acelor — și nu sunt puțini — cari s'au ridicat în situații însemnate și sunt fii ai acestor sate.

Ceva din trecutul obiceiurilor Mocanilor Săceleni.

de Profesor Ion I. Ghelase.

Cine nu cunoaște pe așa numiți mceani dela Săcele? Ei au fost cei dintâiu economi de vite, oameni de biserică, de acțiune, oameni de carte, cari cutreerau odată cu târlele lor nemărginita, Românie și Bulgaria, până în Balcani ba chiar până la Don. Deasemenea tot din rândurilor mocanilor s'au recrutat cei mai de frunte comercianți români în centrele principale ca: București, Brăila Galați, Buzău, Călărași Ploești, Constanța, Mizil și alte orașe, mocanii fiind primi pioneri ai comerțului, iar o parte dintre economii de vite limitându-li-se tot mai mult spațiu de pășunat s'au așezat în câmpia Română ca proprietari și arendași de moșii, înainte de războiu mocanii fiind în fruntea agriculturii.

O bună parte dintre mocanii săceleni rămași la vetrele străbune după ce guvernul Ungar le-a făcut imposibilă existența lor, au emigrat în Dobrogea cautând s'o împopuleze. Bărbații mocani trăiau singuri la economia lor, iar femeiele (mocancele) împreună cu copilașii lor rămâneau la vatră acasă, așteptând să vină bărbații lor din „țară“ de 2—3 ori pe an, mai cu seamă la Sf. Ilie (Sintilie) când rămâneau până la sfârșitul lui Septembrie. În acest interval de timp aveau loc tratativele de căsătorie între ficiorii și fetele mocanilor. Nu numai în conformațiunea fizică, dar și în datine, mocanii Săceleni se deosebeau mult de ceilalți Români Ardeleni. Femeiele, dar mai ales fetele trăiau într'o separațiune orientală.

Petreckeri cu dansuri nu se făceau decât la munte, aci mergând numai cele măritate și la cari le veniau bărbații acasă. Fără bărbați femeile (mocancele) nu se duceau să petreacă nici la munte. Fetele în trecut nu ieșiau nici până la biserică, decât numai în noaptea

Crăciunului și în Vinerea Paștilor, de sărutau icoanele la Sf. Ion dis-de-dimineață de se miruiau și când se spovedeau și cuminicau. Mamele cari aveau ficii de înșurat, se duceau la biserică și și căutau cu ochii de vultur pe viitoarea noră, deoarece numai aci la biserică aveau posibilitatea s'o vadă. Feciorii tot timpul îl consumau în România la târlele lor, sau la alții, nu vedeau niciodată fetele. Când le venia timpul de înșurat părinții și bătrânii le alegea pe viitoarele lor soții, fără să aibă asentimentul lor, feciorii venind acasă când tratativele erau terminate și-le plăceau, nu le plăceau viitoarea consoartă, trebuiau fără multmurmur să se înhame și să tragă la carul casniciei. Căsătoriile se contractau în felul următor:

La început se ducea o rudă mai cu seamă vre'o bătrână din a zecea spiță de rudenie la părinții fetei și fără să spună scopul vizitei, prima dată fixa și ochia bine pe fată, apoi în mod diplomatic pomenea părinților că sunt de înșurat ficii cutare și cutare și că nu voesc să-și mărite fata? Prin astfel de aluzii se ajungea până se fixa o seară când se ducea ficiorul cu părinții săi la vedere. Fata venia în casă cu o tavă cu dulceață, oferea dulceața și imediat se făcea dispărută. Nu vorbea nici un cuvânt sau cel mult zicea poftiți. Toată vederea se rezuma la atât. Deși ochii îi ținea plecați în jos, totuși își ochia pe sub sprâncene pe viitorul ei soț. Dacă le convinea fata, fixau seara de logodnă, în caz contrariu ieșiau cu toți precum au intrat. Aceasta se întâmpla cam rar. Tot în trecut fata venia în casă cu un buchet mare de busuioc pe care-l ținea la nas acoperindu-i astfel toată față, încât ficiorul cu adevărat nu vedea nimic.

X Ficiorul Mocan în trecut se gătia cu cioareci noi, cămașe nouă, peste cămașe nouă cu zăbun și laibăr, în picioare cu papuci și în cap cu pălărie și mai înaintea ras de jur împrejur, pe frunte, pe după urechi și în ciafă cu părul chică. Peste cămașe era încins cu șerpar, cu teacă și amnarul la brân.

Fata se gătia cu o rochie din materie de casă, androc, cu șurț, cu laibăr de mătase, apoi cu iie subțire de simzet. La gât fetele erau cu ghisoare (mone-

te mici în jurul gâtului) și cu ghiordan de galbeni. În piept fata avea nașfe de argint în formă de linte, pe margini cu luminițe și în mijloc cu lumină mare.)*

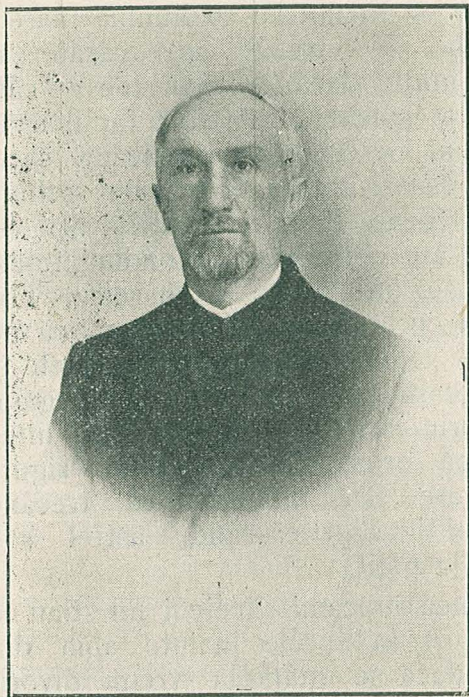
Mocanii săceleni în trecut se căsătoreau numai între ei. Cel mult dacă se amestecau câte odată cu Brașovenii din Scheiu, cum a fost familia Vasile Lacea etc. De când cu civilizația, mocanii săceleni au început a se desorientaliza, lucrurile schimbându-se: Profesori, advocați, doctori preoți și alții, vin la Săcele să-și aleagă câte o brună sau blondină, fetele din Săcele fiind frumoase, inteligente și harnice. Treceai înainte pe stradă prin Săcele și credeai că nu te-a văzut nimeni; te vedea însă babele, nevestele și fetele; mai la fiecare casă erau anume făcute găuri în stobor sau poartă, prin cari în special fetele se uitau fără să se jeneze după orice trecător, fiind sigure că ele nu sunt observate. S'a întâmplat că trecând câte un fecior, fata să-l fi văzut căscând, astfel să-l displacă și să-l refuze la pețit.

În trecut, deasemenea mocanii săceleni nu știau ce este despărțirea (divorțul). În Săcele înainte abia din generație în generație dacă se întâmpla vreun divorț. Care să fi fost cauzele acestei fericite aparențe sociale? Sunt mai multe. În primul rând este sentimentul religios, mocanii fiind cunoscuți ca oameni foarte religioși, iubitori ai bisericii strămoșești, ortodoxi fanatici, cari au suferit cele mai grele persecuții în veacul al 17-lea pentru credința străbună disprețuind promisiunile cele mari de a trece la legea nouă cerută de Roma și rămânând mai departe credincioși legii străbune.

Ei considerau că ceeace biserica leagă, oamenii nu pot desface. Bună stare materială încă avea o influență însemnată. Mocancele erau renumite de răbdătoare sau paciente. Când erau nefericite în căsnicie sufereau și tăceau.

Cu astfel de obiceiuri în trecut, mocanii săceleni trăiau în belșug și fericire și nu erau ca astăzi în bătaia tuturor mizeriilor.

*) Convorbiri Literale din 1 Faur 1891 de Gh. Pitiș.

O sărbătorire,

La 21 Ianuarie a. c. cu ocazia întrunirii cercului religios la biserica Sf. Adormiri din Satulung, s'a oferit venerabilului preot *Zenovie Popovici* distincția de a purta *brâu roșu*.

Este răsplata pe care I. P. S. S. Mitropolitul Bălan a ținut să o dea aceluia care timp de 27

ani a fost un vrednic slujbaş al bisericeii. Născut la 1878 în Com. Săsăuș, jud. Sibiu, după ce termină liceul „A. Șaguna“ din Brașov la 1896-7 urmează studiile teologice la Sibiu. Funcționează 4 ani ca învățător în Satulung; în 1904 (Iulie 20) este ales și instalat ca preot la bis. Sf. Adormiri, unde servește până astăzi.

Inzestrat cu însușiri excepționale și cu o nesămuită putere și dragoste de muncă și înțelegând misiunea mare și frumoasă pe care o avea, și-a câștigat în scurt timp încrederea și stimă din partea poporului pe care-l pastorește. Prin vorba rostită, prin cuvântul scris ca și prin fapte a știut să fie întotdeauna animatorul ideilor frumoase și românești.

De aceea alături de binemeritata răsplată pentru activitatea pe care venerabilul preot Zenovie Popovici a depus-o, îl însoțim cu recunoștința, încrederea și urările noastre de bine.

Intru mulți ani părinte !

*Redăm discursul D-lui Prof. N. R. Colceag ținut cu
ocazia sărbătoririi Părintelui Z. Popovici.*

Prea cucernice părinte protopoape,
Iubite și stimate părinte Zenovie,
Stimați asistenți,

I. P. S. S. Mitropolitul N. Bălan a găsit de cu-
viință să răsplătească munca fără preget, zelul și de-
votamentul, ce le-ai depus vreme de aproape trei de-
cenii, cinstite părinte Zenovie, întru propoveduirea
binelui și adevărului și sădirea, în sufletele drept cre-
dincioșilor enoriași ai acestui sfânt locaș de închină-
ciune, a seminții celor trei mari virtuți creștinești :
credința, dragostea și nădejdea.

Ți s'a conferit anume răsplata, de mult și prea
bine meritată, cu semnul onorific — de a purta brâul
roșu — distincție ce se acordă aceloră dintre membrii
clerului, cari au dat dovezi reale de viață fără prihană
și de muncă nobilă și rodnică, în tot timpul îndelun-
gatei lor păstoriri.

În numele membrilor comitetului parohial, din
numărul cărora am mulțumirea să fac și eu parte,
stimați numele întregii obști a sfintei noastre biserici, țin,
cuvântul iubite părinte Zenovie, să-ți prezint cu prilejul
ideilor răsnuirii sft-tale, călduroase felicitări și să-ți arăt pri-
osul nostru de fii recunoscători ai acestei biserici, în
altarul căreia ai slujit cu râvnă, timp îndelungat de 27
însorșe ani și unde, ca un adevărat apostol, ți-ai îndeplinit, cu
ot sufletul și mai pre sus de orice laudă, înalta
nisiune, ce ți-a hărăzit-o Domnul.

Străjer credincios și neadormit al sfântului altar,
prin predicele însuflețite ale sfinției-tale, rostite în
multe dumineci și mari sărbători de peste an, prin

exemplul de viață cumpătată și fără pată ce ai dovedit-o neconținut, ai influențat asupra enoriașilor înobilizându-le inimile prin îndemnuri la săvârșirea de fapte bune creștinești.

Dar nu numai ca servitor al sfântului altar, ți-ai manifestat nobila activitate, ci și ca cetățean și fiu iubitor al scumpei noastre patrii — România Mare — ai săvârșit, cuvioase părinte Zenovie, fapte vrednice de toată cinstea și de dat la iveală, măcar în această ocazie solemnă.

În cursul vremurilor de restriște, când neamul nostru umilit și împilât de stăpânirea vrășmașe aspirațiunilor noastre naționale, ai luptat cu curaj, părinte Zenovie, luptă dârză pentru apărarea, cât de cât, a drepturilor noastre batjocurite și călcate în picioare de asupritori, fapt pentru care erai însemnat pe răbojul răsbunărilor din partea celor ce ne stăpâneau. Iar când a sunat ceasul pentru sfărâmarea lanțurilor, în cari o parte din neamul nostru zăcea încătușat de secole, n'ai stat o clipă la îndoială, și după înfrângerea vremelnice a vitejilor noștri ostași de forțele covârșitoare ale dusmanilor, cari năvăliră din toate părțile, ca hoardele barbare, să ne cotopească scumpa noastră moșie, ți-ai părăsit căminul, ai trecut crestele Carpaților, mântuindu-te astfel de furia oarbă a celor ce te urmăreau să te răpună. Călăuzit de o nobilă pornire sufletească și inspirat de versurile profetice ale lui Andrei Mureșanu: „Preoți cu crucea'n frunte, căci oastea e creștină — română — deviza-i libertatea și scopul ei presfânt“, te-ai avântat cu entuziasm în luptă cruntă, după îndemnul versurilor aceluiași mare apostol al neamului care buciuna cu oțărare în cele patru unghiuri, unde se statornicise încă dela divul Traian întreaga națiune românească, versuri intraripate, cari de atâtea ori, zile de grea cumpănă, sguduiră sufletele românești cari glăsuesc: „Murim mai bine'n luptă cu glorie decât să fim sclavi iarăși în vechiu-ne pământ“, versuri cari ne înflăcărau inimile încă din frageda noastră pruncie, și pe cari le recitam cu mândrie de copii dârji la manifestații naționale, ca niște iluminați fără să ne dăm seama de primejdia ce ne amenința.

din partea asupritorilor, la izbucnirea din piepturile noastre a astor fel de sentimente nobile.

În loc să te retragi, iubite părinte Zenovie, în vre-un colț al patriei rămasă neocupată de dușmani, mai la adăpost de primejdiile de moarte și unde puteai să slujești sfântului altar, văduvit de servitorul său, ai alergat fără teamă de-adreptul pe vasele de războiu românești, retrase în portul Galați și expuse bombardamentului fără răgaz tunurilor și avioanelor vrășmașe.

Cum ți-ai împlinit datoria către patrie în cele mai grele momente pentru țară — ca preot căpitan pe vasele de războiu — din toamna anului 1916 și până la încheierea păcii, o spun rapoartele elogioase ale șefilor, precum și decorațiile de războiu — cavaler al coroa-nei României cu spade — răsplata muncii și demnitate de Stavrofor, oferită de Episcopul Nifon al Dubojariei de jos, pe care le-ai primit ca răsplată pentru când meritele dovedite.

Și într'adevăr că, ai adus mari servicii ostașilor, meori abătuți din pricina îndurării atâtor nevoi și suferințe, cu moartea în față, care îi păștea în fiecare clipă.

Prin vorbirile înflăcărâte ale sfinției tale însufleșite sufletele și celor mai slabi de înger, îi îndârjiai mult împotriva vrășmașilor și alinai durerile trupești și sufletești ale vitejilor oșteni.

Reîntors după terminarea groaznicului războiu, din care am ieșit biruitori și uniți pe veci într'o Românie mare și puternică, ți-ai găsit căminul jefuit și aproape înalt; ți-ai reluat însă cu aceiași râvnă și curaj noia activitate, ca servitor devotat al sfântului altar și ai continui cu aceiași ardoare și abnegație acum în România Mare liberă.

Ce am putea noi fii sufletești ai sfinției tale să-ți primim mai vârtos și din tot sufletul, în această zi so-lemnă, decât ca bunul Dumnezeu să-ți hărăzească să-late și spor la muncă rodnică, ca să poți să-ți îndepli-ști până la capăt misiunea ce ți-a fost rânduită de omnul în această lume vremelnică; iar, când la ce-mai adânci și senine bătrânețe, înconjurat de iu-

birea și respectul tuturor, Judecătorul ceresc te va chema să dai seamă înaintea tronului său prea înalt, de felul cum ai lucrat în viaa lui și de talantul ce ți l'a încredințat, te vei înfățișa cu încredere, cu inimă înfrântă și duh smerit, ca să-ți culegi roadele "ostenelilor depuse întru împlinirea poruncilor Tatălui Ceresc. Atunci Domnul te va bine cuvânta și îți va grăi cu mulțumire: Intră, slugă vrednică și credincioasă, întru bucuria stăpânului, în locașurile fericirilor din împărăția cerească, care este gătită pentru tine și pentru ceice, ca și tine, au umblat în căile mele și au sporit talantul încredințat lor. Amin.

Rostită de profesorul pensionar

N. R. Colceag.

Galeria eroilor*

Victor Stoica † Tisa
 Ion Bătrânu sold. reg. 23 Ialomița
 Ion Iordache Drângă † Mărășești
 Gheorghe Tohăneanu † Mărășești
 Nițică Boroș † Galiția
 Nițică Mandai (Dogărașu)
 Neculăiță Mandai (Dogărașu)
 Nicu Mandai
 I. Giuglea
 I. I. Ghelase sold. reg. 11 Siret † Mărășești
 Gheorghe Pascu sold. reg. 46 inf. † 1917
 Ioan Tiberiu sold. reg. 47 inf. † 6 Aug. 1917 Mărășești

*) Lista rămâne deschisă pentru completare.

Despărțire.

Poemă

Lui Lenus

— — — — —
— — — — —
În noaptea, darnic ninsă cu alb de lună,

Âm venit spre tine

Cu sufletul vrăjind iubire, în cascade de lumină

. - caldă

Și inima mea, abia suflând

Sub povara emoției,

A bătut, sfidând cu ecou tăcerea 'mpietrită 'n șoapte

Â bătut, în poarta inimei tale.

.

.

Inimile noastre s'au înbrățișat atunci,

Cu tresăriri de voluptate 'n sânge.

Apoi, tăcere solemnă de o clipă.

.

.

Tu, sfioasă, mi-ai servit pe trup de vestală

Doi ochi.

Erau ochii tăi! . . . Și în ei mi-a surâs cerul!

Un înger era acolo . . . A surâs și el!

Un freamăt ușor de buze ferbinti.... Ai zâmbit și tu!....

Amândoi am zâmbit! — — — — —

Dar ști? . . Luna! . . A surâs și ea!

Și de atâta bucurie, luna s'a lăsat pe o scară

Din beteală de argint, bătută cu stropi de rouă;

A coborât între noi cu fast de lumină și mângâiere

— — — — — caldă,

Ne-a îmbrățișat; și zvonind în susur de șoapte

Ne-a dăruit privirile dornice,
 Cu albe cununi împletite, din strălucire de aur,
 Mireazmă de roze și melodii desprinse
 Din harfa nocturnă a tăcerii

— — — — —
 Dar, de ce atâta bucurie? Nici eu, nici tu,
 Nici Luna nu știam.
 De ce? inimile se îmbrățișau tot mai mult.
 Și nu zâmbeau. Da! ele știau; numai ele!
 Că această clipă era despărțirea!
 trista despărțire!
 Și noi surădeam! Ce copii! . . .

.
 Dar ce clipă scurtă! atât de scurtă
 Ca și săgetarea unei stele care pierе!
 Despărțirea?
 Ei cum? Și tu nu știai? nici eu?
 Numai inimile noastre?

.
 În ochii noștri a sclipit fulgerător
 Dorința unui sărut! . . . sărutul despărțirii!
 Dar nu! nu s'a putut; era luna 'ntre noi.
 Și tu . . . tu, copilă cuminte, te-ai fi rușinat!

.
 O strângere de mână . . .
 Un glas . . . La revedere!
 Alt glas . . . La re . . . ve . . . dere!
 Un suspin, două, mai multe suspine . . .
 Cine? . . . O! da. inimile noastre!
 Ele plâneau . . . Și plânsul lor era

— — — — — jalea despărțirii!

Dar iată! . . . undeva în sufletul meu
 A început durerea.
 Și durerea dezlănțue acum o furtună!
 Numai știu ce e cu mine.

Smuls în vâltoare de dorinți și iubire
 Vreau să te 'mbrățișez, să te sărut mult . . . mult
 [o veșnicie!

Vino Leno! vino cu mine! Să fugim!

.

Dar vai, ce e? Ce-a fost?

.
Copila fugise. Nici Luna nu mai este.

Inima? Și ea e singură acum.

Unde sunt ochii?

Surâsul?

Ingerul?

Nu mai știu nimic Rătăcesc nebun

In h a o s

O, cât doare despărțirea!

.
Când m'am regăsit

Sub teii, din care odinioară ți-am rupt o rămurea,

Eram trist . . . trudit . . . singur, atât de singur!

Târziu . . . au sosit gândurile; și gândurile

Au adus cu ele amintiri.

Liniște . . .

Pe cer, diademă de stele, încununând misterul.

Și luna palidă . . . era și ea atât de tristă!

Surâsul de-acolo de sus părea că spune povestea

[despărțirii!

.
O melodie.

Ce tristă melodie! Ecou divin . . . îngeri albaștri.

Ce de îngeri!

Ei sbor sus, sus cu gânduri de-ale mele . . .

Doinește văzduhul, refrenul despărțirii:

„Lena! . . . Lena! nu te voi uita niciodată!“

.
Și-am stat mult acolo. Nu știu cât.

Singur . . . fără gând și fără amintire.

Mai târziu a venit iarăși durerea!

— — — — —
Și acolo sub tei . . .

In noaptea darnic ninsă cu alb de lună

Am cântat pe note de lacrimi

Poema despărțirii! . . .

— — — — —
Emmy

Recenzii.

Câteva cuvinte asupra unei broșuri.

Dl. Alexe Stroe Militaru este fără îndoială, unul dintre ce mai activi colaboratori ai revistei „Viața Săceleană“ și cu siguranță un animator în administrarea și susținerea ei. Dela primele numere și până astăzi, ne-am obișnuit să-l citim cu câte o gingașe poezie mai rar și cu frumoase și interesante studii asupra Mocanilor seceleni. Este tocmai partea care interesa mai mult și care era cea mai necesară în ce ne privește.

Trecutul Mocanilor seceleni și întreaga lor istorie este pierdută am putea spune, în legende. Rare însăilări scripturistice, cari să fi fixat anumite momente, epoci și aptitudini. Dar și ceea ce este scris, se prăfuește printre pergamentele bibliotecilor. Nu este deci muncă ușoară, să răscoliască cineva printre vrafuri de documente pentru a putea reconstitui un trecut care interesează direct astăzi când pentru Săcele se pune problema „a fi“ sau „a nu fi“. Această chestiune ne preocupă în ce privește trecutul, pentru a putea trage concluzia dacă prezentul a fost o legitimă suprapunere și continuitate a lui cu nimic falsificată și dacă viitorul se desenează precis în condițiunile prezentului.

Dar în afară de d-l A. A. Mureșanu care a făcut o mică incursiune în trecutul istoric al satelor noastre și care a avut avantajul de a poseda documente în această privință, numai D-l Al. Stroe Militaru, s'a mai încumetat să scrie rânduri de pură istorie. Este poate la mijloc faptul că acest cadru are o afinitate deosebită cu studiile D-sale, dar este de sigur și mai cu seamă faptul că poartă dragoste acestor sate, oameni și locuri. Este o primă și principală facultate care te imboldește la asemenea indeletniciri.

Oricum s'ar explica lucrurile însă, fapt constatat este, că toți ceilalți colaboratori ai revistei, s'au menținut în domeniul expunerilor economice și în cadrul unei perioade, de maximum 80 de ani, pe cărarea inversă a timpului, înflorindu-și rândurile pe ici pe colo cu acte pe cari mai mult sau mai puțin le cunoșteam, sau cari în orice caz nu lămuriau problema secelenească decât în cadrul strict al regiunilor natale. Ori de aici și până la epuzia imensul studiu al trecutului nostru, este o distanță tot așa de mare ca dela cer la pământ. Fără nici o exagerare.

Fără exagerare, pentru că celce citește o carte de istorie, geografie, sau studii folklorice etc. rar să nu întâlnească în lectura sa, lucruri cari ne privesc. În proporții complete, de altfel și nu-

mai în ce privesc anumite laturi ale chestiunii, problema a fost cercetată doar de d-nii Meteș, Veres și poate pe ici pe colo un autor sau doi, fără ca cineva să fie putut strânge la un loc, tot ceea ce cuprinde trecutul frământat al Mocanilor seceleni. Acest trecut a fost preocuparea de căpetenie a generațiilor de tinerii cu școală cari s'au ridicat după război.

Insuși începutul casei noastre de citire, a fost un prolog al acestei preocupări. Nu trecuseră doi ani dela înființarea ei și comitetul de atunci însărcinase pe celce subscrie aceste rânduri, să transmită D-lui Prof. Alex. Lapedatu la Cluj, dorința sa fixată într'o scrisoare, ca D-sa ca istoric și Secelean să nu treacă cu vederea faptul acesta al trecutului secelenesc. Intențiunea comitetului era pe atunci să propună publicare unei monografii în care să se oglindiască nu numai toată istoria mocănească, ci toată gama de fapte conexe cari dau acestui trecut, rol important în istoria neamului românesc. Dar lucrurile au rămas în acest stadiu. Dl. Prof. Lapedatu, de sigur că nu din desinteres ci mai cu seamă din cauza multiplelor preocupări pe care le are în legătura cu catedra D-sale dela Universitatea din Cluj și în special cu cele pe cari le are în viața publică românească, n'a putut da curs cererii noastre.

Iată deci că tocmai când chestiunea părea mai puțin rezolvabilă apare revista „Viața săceleană.“ Când ne-a căzut primul număr sub ochi, ne-am dat seama imediat de rolul cel mare ce putea să-l joace în această privință. Găsim că e suficient ca în paginile ei să se concentreze tot ce poate demonstra și lumina chestiunea pe care o urmărim, pentru că în acest mod ea să fie nu numai o continuare și amplificare a activității casei de citire, ci și o arhivă din care rămânea că la timpul său să se facă ultimul pas: concentrarea într'o singură operă mare și unitară și care să fixeze în rânduri de tipar o preocupare nobilă, interesantă și mai cu seamă științifică. Și așteptarea, idealul, viziunea a luat trup. Anul trecut D-l Stroe Militaru a publicat numeroase articole privind trecutul secelenesc, iar anul acesta, a făcut un prim studiu consistent de 22 pagini cu titlul: „Mocanii ca element de unitate și expansiune națională.“

Citind rândurile acestei broșuri, un prim pas ce-l faci, este orientarea asupra vastității, dacă nu chiar asupra imensității problemei în discuție. Mocanii ca întemeietori de sate, descoperitori de drumuri, ctitori de biserici și mănăstiri, iată atâtea domenii în cari acești oameni și-au dat partea lor impozantă de contribuție. Și iată în atât de succinte rânduri expusă o parte a chestiunii, o

fracțiune din ceea ce poate să formeze preocupările acestui domeniu. Este o muncă pentru care nu ne este permis să economisim laudele. Nu se cade, fiindcă așa precum am spus mai sus, e o chestiune de o dificultate extraordinară să răscolești prin toate rafturile în cari se odihnesc documente, pentru ca să poți documenta 22 de pagini de expunere.

Este deci cu atât mai mare meritul autorului broșurii menționate. Incepând chestiunea istorică a elementului mocănesc cu partea expansiunii naționale, înseamnă a reveni apoi încetul cu încetul pe măsură ce studiile îți permit, la rostul unității în cadrul cel mare al românismului, la toate munca activă în toate domeniile de activitate pe care Mocanii au desfășurat-o în tot trecutul lor, când scurte li se păreau drumurile de aici și până în Crămchiar înarmați numai cu vigoarea forțelor lor trupești. Nimeni nu va contesta deci însemnătatea rodniciei rândurilor cari au făcut prologul începutului istoriei mocănești. Nimeni nu o va contesta când ne gândim că nu se putea trece mai departe, fără ca să fixăm noi succint și rezumativ aceea ce ne privește, când D-l. Iorga acest falnic răscolitor al trecutului tuturor popoarelor și timpurilor în sa carte: „Drepturi naționale și politice în Dobrogea“ menționează despre Mocani și a lor activitate, ca și când acest lucru ar fi de mult, bine și temeinic cunoscut. Numai din câteva rânduri și pagini, rolul Mocanilor în această regiune pe cari ei au populat-o și au civilizat-o reiese în ce privește meritul lor de element al expansiunii naționale. într-o lumină clară și însemnată.

Așa stând lucrurile nu felicităm numai pe D-l Stroe Militaru de munca pe care a depus-o în acest domeniu și care justifică în prim ordin ființarea unei reviste la Săcele, ci îl și încurajăm pe calea contiutării, pentru că într'adevăr revista aceasta să fie o continuitate a instituției „Casei de citire“, iar monografia sau studiul complet al istoriei Mocanilor să devină rezultatul cu care activitatea din jurul revistei „Viața Săceleană“ își va încununa rezultatele cu o coroană de lauri ce simbolizează biruința finală, iar străduințele noastre să poată spune: „acum slobozește stăpâne.“

Ing. Gh. Brânduș

Contribuții la Istoria vechei Familii Brașovene a Nicolaeștilor

de A. A. Mureșianu.

D-l A. A. Mureșianu autorul acestei broșuri este și se poate considera în Brașov ca singurul priceput cercetător asidu al trecutului istoric, economic, comercial și social al țării noastre. Apreciatul istoric și scriitor D-l A. A. Mureșianu pentru dragostea și

interesul ce-l poartă Braşovului s'a ocupat şi se ocupă de trecutul glorios al Braşovului pe toate tărâmurile, răsfoind cu toată atenţia şi răbdarea archivele prăfuite şi necercetate ale oraşului şi scotând la iveală lucruri interesante şi inedite. În broşura „*Contribuţii la Istoria vechei Familii Braşovene a Nicolaestilor*“ D-l A. A. Mureşianu după o muncă grea şi meticuloasă a reuşit să scoată la iveală din noianul uitării printre alte figuri de seamă ale trecutului nostru, şi pe vrednicul şi zelosul „iubitor de neamul românesc“ dela începutul veacului trecut, din vechiul şi importantul centru comercial al Braşovului Nicolae Nicolau, zelos cărturar şi unul dintre puţinii Români cu cultură europeană care prin scrieri s'a nizuit să contribue la luminarea neamului său românesc. Familia eruditului Nicolae Nicolau a fost una din fruntaşile familiei româneşti venite la începutul veacului al 18-lea din „ţările turceşti“ şi aşezate în Ardeal. Către sfârşitul stăpânirii turco-maghiare, în Ardeal au imigrat numeroase familii româneşti din „Valahia“ între care a fost şi familia „Duma“ numită mai târziu Nicolau din Braşov.

Dupăce autorul ne edifică complet asupra originii Familiei Nicolaestilor cu documente şi date, ne înfăţişează firma casei de comerţ braşovene „Zaharia & Nicola Nicolau“ care firmă avea relaţii comerciale cu Constantinopol, Viena şi Triest potrivit tabloului şi boltă în cetatea Braşovului plină cu mărfuri aduse din Viena şi Triest, iar din ţara turcească ei importează mai cu seamă ceară şi bumbac. În viaţa cuturală şi bisericească a Românilor braşoveni fii lui Nicola s'au distins, continuând deasemenea afacerile tatălui lor şi devenind cu timpul vrednici conducători ai Românilor braşoveni şi epitropi conştiincioşi.

Al treilea fiu al lui Nicola Nicolau — tatăl Simeon (1765—1827) căsătorit cu Ecaterina fiica lui Petru Alexandru a fost tatăl distinsului fruntaş şi filantrop român braşovean — Dimitrie S. Nicolau, al cărui nume îl întâlnim în fruntea tuturor întreprinderilor naţionale ale Braşovenilor dela mijlocul veacului trecut.

Dela al 4-lea fiu al lui Nicola Nicolau, Zaharia, descinde, ramura ploeşteană şi bucureşteană a acestei familii care înfloreşte şi astăzi. Tot o descendentă a acestei familii a fost şi cunoscuta filantroapă braşoveană şi prezidentă a Reuniunii Femeilor Elena Gh. Gh. Ioan fiica lui Dimitrie S. Nicolau, iar astăzi D-na Ecaterina A. Bârseanu văduva distinsului academician român, fiica lui Constantin D. S. Nicolau. Pe lângă multele studii şi publicaţii ale D-lui A. A. Mureşianu cu valoroasa broşura schiţată mai sus literatura istorică românească se îmbogăţeşte.

Prof. Ion I. Ghelase.

Sezonul la Săcele.

Cine coboară cu trenul dinspre Predeal prin defileul Ti-mişului, rămâne surprins de priveliştea ce i se arată. Munţii se dau la o parte, arcuindu-se pe dreapta şi stânga; orizontul se lărgeşte în chip nebanuit şi un şes minunat, întins şi neted i se aşterne în faţă. Spre răsărit, ajuns în şes, sub valul ocrotitor al munţilor se ivesc patru sate mari cu înalte turnuri de biserici, iar alte trei sate sunt pitite, dela ele la v'ro şapte km. după muchia dealului, la poalele căruia grăbesc apele limpezi ale Târlungului. Cele mai remarcabile sate sunt Satulungul şi Cernatul, cunoscute ca frumoase şi agreabile staţiuni climaterice. Situate într'o poziţie pitorească şi încinse de dealuri şi munţi acoperiţi cu păduri, Săcelele oferă sezoniştilor balsam de aer curat şi cu miros penetrant de răşină. Un brâu de dealuri înalte şi frumoase ocoleşte Săcelele, ici coala, se desfac, întinzându-se până la Târlungeni ca nişte valuri proptitoare. Mai presus de acest brâu deluros, la o distanţă de 10—12 km. de Satulung se înalţă mai multe piramide de munţi, cu creşetele întunecate de o vecinică diademă de ninsoare. Păduri stufoase, în care ursul se preumblă în voie ca un domn stăpânitor, umbresc culmea munţilor. Liziera pădurii oferă vizitatorilor un covor moale de muşchiu şi încotro te vei uita ai în faţă întinsa câmpie a Bârsii, împetrişată cu felurite culori, ca un întins curcubeu şi tabloul cel mai încântător farmecă vederea: lunei înverzite, livezi mirositoare, văi răco-roase, câmpii înflorite etc, . . . Mulţi streini sunt atraşi în Săcelele noastre de poziţiile pitoreşti de traiul relativ efin, de climă şi de aprovizionarea uşoară cu alimente şi cele necesare, având la dispoziţie mijloace bune de locomotaune. Anul acesta numărul vizitatorilor s'a mai restrâns, cauza fiind criza ale cărei repercusiuni se simt în toate clasele sociale. Imprejurările sunt şi mai încântătoare. În acest sezon sau organizat excursiuni frumoase, timpul fiind favorabil, la Mănăstirea Cheia, Suzana, Munţii Piatra-Mare, Țalfa şi chiar la Zizin remarcat prin izvoarele de apă minerală (iod.) şi stabilimente de băi. Pentruca Săcelele să devie o staţiune excelentă climaterică, se impune spre binele lor să fie amenajate, creidnu-se de către Primăria Satulung, un parc cu o plantaţie în „Grădina Domnească“. Deasemenea drumurile laterale ce converg spre „mal“ şi pădure să fie refăcute şi îngrijite, nu cum sunt acum locuri de depozitarea gunoaelor.

Să sperăm că lucrurile în viitor vor lua alt aspect şi că conducătorii acestor sate în colaborare şi consultare cu masa co-

lectivă localnică, vor soluționa favorabil lipsurile menționate și multe altele, ajungând Săcelele noastre un focar de atracție pentru străini cari nu le-ar ocoli, rivalizând și întrecând pe cele mai mari stațiuni climaterice, spre binele întregului omenesc și mulțumirea noastră a localnicilor.

Gh. I. Gh.

Serbarea și Expoziția de sfârșit de an dela Școala de Industrie Casnică din Satulung Săcele

Această școală practică este pusă sub conducerea Direcției Monachia Popovici, care prin munca depusă, dragostea, priceperea, devotament, fiind secondată de întregul corp profesoral și de harnicele maestre, a reușit anul acesta ca și în ceilalți ani să dovedească cu prisosință prin expoziția de fine de an o activitate prodigioasă ce se desfășoară modest și pe tăcute în această școală, constituind prin frumoasele realizări 'una din po-doabele învățământului nostru profesional.

Nicăeri nu se îmbină mai elocvent teoria cu practica, frumosul cu utilul și simțul artistic cu caracterul pronunțat al artei frumoase. Vizitând expoziția am constatat că pretutindeni predomina nota națională care impresionează deosebit de plăcut. Pânzăria prezintă un farmec rar, prin combinarea culorilor în motive lucrate. Covoare în forme și nuanțe diferite încântă ochiul producând pentru cunoscători o adevărată revelație. S'au făcut numeroase comenzi de către localnici și vizitatori.

Această școală practică foarte utilă pentru Săcelele noastre nu prea este populată cum ar trebui. Se impune mai multă soliditate din partea Camerei de Comerț Brașov și Ministerului de Industrie și Comerț pentru a se preîntâmpina greutățile de ordin material prin care trece. Serbarea a avut loc în sala festivă a gimnaziului de băieți, distribuindu-se la sfârșitul programului premii frumoase în bani elevelor harnice și meritoase.

I. GH.

Folklor

*Strigături la
sârba mocănească*

*Foae verde trei scafe
Hai la sârba măi băfe
Care vreți, care puteți
Care nu, nu vă prindeți
Că-s plăcăi din multe sate
Și joacă care cum poate
Sunt plăcăi dela coștie
Și joacă care cum știe
Și mânie să nu fie
Numai D-zeu să știe*

*

*Și iar verde mărăcine
Ascultați băfe la mine
S vă spun lezeasca bine
Cu chită și cu măslină
Și cu rachiaș de prune,
Și iar verde, verde, verde
Iubi fete și neveste
O sută și paisprezece
Și-o fată de protopop
C'aia m'a secat cu foc*

*

*Și iar verde grâu și soc.
Vint-a vremea la soroc
Și iar verde grâu mărunt
Grâu mărunt și arnăut
Lăsați dreptu la pământ
Și stângu cu jurământ
I-auzi una trei genunchi
Că-s făcuți în patru muchi*

*D-aulică am asudat
Și n'am asudat de gras
De ciudă și de necaz
De ciuda nevestelor
De dragu fetitelor
Foae verde și-o lia-liași
(Dracu să te ia) de naș
Cu cine mă cununăș
Cu urâta satului
Cu proptiaua gardului
Urâta femeilor
Ciuma burnenilor*

*

*Și iar verde și-o lalea
Chiuește nu striga,
Să răsune ulița
Popa cu cădelnița
Să auză mândruța
Să deschiză portița
Săruta-i-ași gurița
Mândro gura dela tine
Mi-a ofțicat vai de mine
M-afăcut din om, neom
De răsai noaptea din somn.*

*

*S-auzi ia și cum mai cântă
Bată-l măiculita sfântă
Și-ar cânta el și mai bine
De i-ai da rachiu de prune
Și-apăi să mi-l iei la drum
Să-i mai dai și câte-un pumn
(Continuare în pag. următoare.)*

I-auzi una baciului
 Și-alta mănzărarului
 Și-alta miorarului
 Și-alta berbecarului
 Și'ncă una la stăpâni
 Și'ncă una pentru câni
 Și'ncă una la primari
 Și alta pentru notari
 Și auzi una pe la toți
 Și un genunche jos la morți

*

Și iar verde iarmaroc
 Vint-a vremea la soroc
 Iauzi una, giaba măi
 Și'ncă una la flăcăi
 I-auzi două'ntramândouă
 La leica cu rochia nouă
 Nici nu ninge nici nu plouă
 Nici nu cade-un pic de rouă
 Să-i mai facem și'ncă două

I-auzi una
 La nebuna
 Că-mi face din deal cu mâna
 I-auzi două
 Nt'amândouă
 I-auzi trei
 La verii mei
 I-auzi patru
 Lu cumnatu
 I-auzi cinci
 Că n'am opinci
 Că le-am rupt, jucând aici
 I-auzi șase
 N'am cămașe
 C'am avut una de călți
 Mi-a rupt-o fetilii'n dinți
 Iauzi șapte mii de toate
 A căzut pisica'n lapte
 Și cotoiul jumătate
 Băga-i mâna pân'la cot
 De motan nu dai de loc
 I-auzi opteca nu-i de loc
 I-auzi nouă feciorași
 P'a zecea aici s'o lași

Strigate de Dumitru A. Stroe

Carnetele de membru eliberate de revista „Viața Săceleană” sunt și rămân valabile numai dacă sunt semnate de 2 persoane din următoarele: Prof. Ion I. Ghelase Alexe Stroe, militar, Prof. Dumitru Lepedeanu și Romulus Cârnu student și Emil Pană student, aceste persoane constituind „Comitetul de direcție” al revistei.

Ecouri.

Monumentul eroilor. Desvelirea monumentului eroilor săceleni, morți pentru întregirea neamului, a avut loc în piața Cernatu în ziua de 28 Iunie a. c. în fața unei numeroase asistențe.

Erau de față autoritățile din Săcele, guvernul reprezentat prin D-nul ministru Munteanu-Râmnic, D-l Paul Goma, secretar general la Ministerul de Interne, D-l Zaharia Florian, prefectul jud. Brașov, armata prin D-l General Marcel Olteanu, comandantul Corp. V. Armată, Brașov.

Din numeroasa asistență am remarcat prezența D-lor General Tăutu, Prefect de Prahova, Dr. Gh. Moroianu, Rectorul Academiei Comerciale, Cluj, C. Encica, inspector școlar, Cluj, D-l I. Moțoiu, consilier agricol, Piatra-Neamț, D-l Dr. Căliman, Brașov, D-l Dr. T. Sbarcea, Brașov și o mulțime de alți intelectuali streini și localnici.

La ora 9 s'a oficiat Sf -Liturghie în Biserica din Cernatu, de un sobor preoțesc cu toți preoți din Săcele împreună cu S. S. Blaga, protoereul Brașovului.

Intreaga asistență trece apoi în fața monumentului, unde așteptau școlile primare și secundare din loc, precum și o companie din reg. 89, cu muzica și drapel, precum și numeroși ofițeri din garnizoana Brașov. Se săvârșește din nou un scurt serviciu divin, sfîințindu-se apa și făcându-se pomenirea celor 300 de eroi săceleni.

După ce se predă monumentul de către comitetul de inițiativă, reprezentantului comunei Cernatu, se intonează „Imnul Regal”.

Seria cuvântărilor o începe S. S. Dr. Blaga protoereu, care vorbește în numele bisericii. Mai vorbesc D-nii: Munteanu-Râmnic ministru, care cu cuvinte calde și simțite prea mărește opera realizării idealului național; Dr. Gh. Moroianu, Rector și deputat, discurs pe care-l redăm în întregime în primele pagini ale revistei. În numele Astrei vorbește Dr. Căliman, D-l Bulgărea în numele Asociației Românilor Săceleni, București și Părintele Zenovie Popovici, cu următorul discurs :

Când la 15 August 1916 sunetul goarnei din vârful Carpaților spinteca văzduhul vestind plinirea vremii visului de dorul căruia ne-au răposat moșii și părinții — atunci mulți din fii Săcelilor noastre răpiți de farmecul ispititor al frumosului vis, s'au rupt de tot ce au avut mai scump și într'un nobil avânt, pe potecuțe numai de ei știute, au trecut Carpații ca să îngroașe rândurile armatei desrobitoare de frați.

Nici averi, nici tihna vieții, nici doruri, nici iubirea sfântă de părinți, nici slăbiciunea părintească de fii, nimic-nimic din toate acestea nu le-a întoarce privirea dela glasul sângelui care-i chema la datorie. Și este lung șirul eroilor săceleni, cari cot la cot au luptat cu frații din vechiul Regat, s'au înfrățit pământul și și'au prefăcut de bune voe trupul lor în țărână, ca mai mult să dovedească, că pământul românesc este trup din trupul nostru și al strămoșilor noștri. Ei au pus sigilul sângelui pe hotarele sfinite din străbuni

Intellectualii acestor sate reîntorși după doi ani de amară pribegie la căminurile lor între cele dintâi preocupări a fost și aceea ca acestor muceniei ai neamului să le ridice un monument, care pe deoparte să eternizeze memoria lor, pe de altă parte să vorbească generațiilor de felul în care noi am știut să cinstim eroii jertfiți pe altarul patriei.

Actul ce-l îndeplinim noi astăzi este actul de recunoștință și de iubire către acei cari ne-au asigurat măreția zilelor de glorie națională. De aceea cuprinzând pe toți eroii neamului în acelaș gând recunoscător să plecăm cucernici inimile noastre în semn de închinare, căci prin ei ni s'a realizat visul de veacuri.

Indatorie sfântă, avem ca să ne urmăm testamentul scris cu scump sângele lor prin care ei ne cer: să păstrăm cu scumpătate ceea ce ei ne-au lăsat moștenire, să ne iubim unii pe alții și uniți în cuget și'n simțiri să lucrăm pentru întărirea și prosperarea scumpei noastre Românie.

Și acum în numele comitetului de inițiativă rog oficiul comunal al acestei comune să primească și să îngrijească acest măreț monument care este un simbol și o podoabă pentru toate comunele noastre.

Ami îndeplinesc o plăcută datorie mulțumind tuturor instituțiilor și particularilor cari au contribuit cu obolul lor la înfăptuire acestui monument.

În sfârșit mulțumesc cu adâncă recunoștință înaltului guvern reprezentat prin Domnul Ministru Munteanu. Râmnic și însoțitorii săi, cari prin prezența D-lor au ridicat mult nimbul acestei serbări; deasemenea exprim toată gratitudinea noastră D-lui General Munteanu și corpului ofițerilor, cari au ținut să ne onoreze cu prezența și să cinstească împreună cu noi, memoria eroilor săceleni.

Insuflețiți cu toții de un singur gând să strigăm:

Trăiască M. S. Regele.

Trăiască Armata.

Trăiască România Mare pe veci unită și nedespărțită.

Impresionant și miscător au fost cuvintele reprezentantului armatei D-l General Marcel Olteanu.

Urmează apoi defilarea școlilor și a armatei. Din cauza timpului defavorabil inițiativa luată de D-nii prof. I. Ghelase, Al. Stroe Militar și I. Voicu de a organiza mai multe care alegorice nu s'a putut realiza decât printr'o înscenare a nunții mocănești în frumoasele costume care a impresionat mult publicul.

Mai multe căruțe, cu mirii, nunii, și nuntașii, au apărut alături de chimători în chiote așa cum se obișuia în trecut.

A urmat apoi un banchet în sala restaurantului „Soare“ din Satulung, la care a luat parte peste 200 de persoane. S'au ținut mai multe toasturi. Au vorbit D-nii Munteanu-Râmnic, ministru, Zaharia Fl. prefect de Brașov, General Olteanu, Dr. V. Jinga, Avocat Dumitrescu, Inv-dir. N. Oancea, Preot Z. Popovici, iar din partea minorităților vorbește în ungurește octogenarul preot Deák din Turcheș.

Seara a avut loc un festival artistic, urmat de dans. A făcut frumoasă impresie costumele mocănești.

D. L.

* * *

Asociația Românilor Săceleni aranjează pentru ziua de 15 Aug. a. c. o mare serbare câmpenească în Poiana Dr. Angelescu, sub patronajul D-lor General M. Olteanu, comandantul corpului V. armată și Zaharia Florian, prefect de Brașov.

* * *

În pădurea dela Băneasa (București) a fost găsit sinucis tânărul student Neacșu Vasile dela facultatea teologică din București.

* * *

După noul recensământ din 31 Dec. 1930, populația Satulungului este de 5659 locuitor-. Rugăm onor. Primăriile celorlalte comune din Săcele să ne trimeată rezultatul cifric al recensământului.

* * *

Societatea „Cultul eroilor“ din Turcheș Săcele a ridicat pe dealul „Coasta Vie“ o troiță în memoria eroilor turcheșeni.

* * *

În ziua de 6 August a. c. revista noastră a dat o frumoasă serbare câmpenească cu muzica militară în poiana „Dr. Angelescu“.

